

gé mostohán kezelt régi irodalom kutatóinak, de minden más kor vizsgálóinak is. Olyan örökséget hagyott ránk, amelyre mindig büszkék leszünk; fájdalmas távo-zása pedig olyan hiányt, amit nagyon nehéz lesz pótolni.

Szeretetre méltó és segítőkész volt mindig. Családján kívül – s e család is kol-legiális volt, hiszen felesége, Ildikó, kedves kolléganőnk – munkájának élt; ez egyúttal azt is jelentette, hogy munkatársainak. Minden kérdés megválaszolására volt ideje, mindnyájunk sikerének örült, mindnyájunk bánatában osztozott. Em-beri nagysága azonban igazán a megpróbáltatás, a szenvedés hónapjai idején ma-gasodott fel. Látogatóit még ő vigasztalta, humorát a szörnyű fájdalom karmaiban sem veszítette el. Pedig illúziói nemigen lehettek, mégis dolgozott. Micsoda lelki-erő kellett ahhoz, hogy egy-két nappal a vég előtt még megszerkeszthesse nemrég elhunyt kollégánk, Hopp Lajos nekrológját az ItK számára.

Az oly mélyülten kutatott régi magyar irodalom sztoicizmusának igazi lénye-gét, a derűsen hősies kiábrándultságot nemcsak megértette, de magáévá is tette, életében és halálában. Drága Tibor, búcsúzóul hadd idézzük Balassi mellett leg-kedvesebb költődet, Rimayt:

Az idő ósága nevel magas fákat,
Mint tél után nyár hoz kórókra virágot,
Így koporsó terjeszt hírnek, névnek magot,
Halál sötétjéből hozván rá virágot.

Ne várd hát éltedben, bár nagy érdemű légy,
Hogy itt holtod előtt nagy böcsületet végy,
Híredet, nevedet tapodja sok irégy,
Mindazonáltal jó légy, s mással is sok jót tégy.

Bízd az jövődökre érdemed jutalmát,
Ha szolgáltad időd vékony alafát ád,
Te az célra vigyázz s az centrumot találđ,
Ne várd halandóktul, s az Úr Isten megáld.

Isten Veled.

Szörényi László

*

Az Irodalomtörténeti Közlemények Szerkesztőbizottsága nevében búcsúzó-m. Annak a kollektívának, és talán azt is mondhatom, annak a folyóiratnak a nevé-ben, amelynek Komlovszki Tibor a mozgató, az éltető lelke volt, és amely ma megkönnyezi, kis idő múlva pedig meg fogja sínyleni a távozását. Ő és az ItK oly szorosán egybetartozott és tartozik még ebben a percben is, hogy nehéz elképzelni egyiket a másik nélkül. 42 évvel ezelőtt állt szolgálatba, és azóta egyetlen órára sem hagyta el a helyét. Még az utolsó előtti reggelen is üzent, intézkedett a kórházi ágyból. Neve először az 1954-es 4. számon jelent meg.

Barta János, Bóka László, Kardos Tibor, Szauder József, Tolnai Gábor, Turóczi-Trostler József volt mellette. A bizottság többször is megújult, kicserélődött azóta, hajdani társai ma már csak az emlékezetünkben élnek. Főnöke is volt több, nem is akárki, mert a szakma mindig is, az alapítás óta gondosan vigyázott e legrégebb és legrangosabb orgánum színvonalára és tekintélyére, és nem bízta rá akárkire. Ő először technikai szerkesztő lett, Tarnai Andor utóda, aztán szerkesztőségi tit-

kár, később felelős szerkesztő is, azonban kívül bármilyen név fémjelezte is a lapot, az már a hatvanas évek végétől mindenki számára magától értetődő volt, hogy az igazi gazda Komlowszki. Mindenki közül ő volt az, aki, bízvást mondhatom, az életét tette fel erre a lapra, aki tudását, energiáját, lelkét áldozta a szerkesztői hivatásra, aki akármilyen titulussal szerepelt a címlap verzóján, *tényleg* csinálta a lapot. Méghozzá valami egészen különös érzékkel csinálta. Nemcsak arra gondolok, hogy csalhatatlanul ráérezett az értékre és biztos kézzel gyomlálta ki a gatz, még azokon a területeken is, amelyek érdeklődési körétől távolabb estek. Nemcsak arra gondolok, hogy egy-két aprócska szerkesztői korrekcióval képes volt egy-egy írásból többet kihozni, mint amennyit maga a szerző elérhetőnek tartott, vagy képes volt megmenteni a szerzőt attól a melléfogástól, amelyet maga talán már későn vett volna észre. Elsősorban nem is erre gondolok, hanem arra a különös tapintatra, amellyel az emberekkel bántani tudott. Arra gondolok, hogy a szerkesztőbizottság tagjai, akikkel minden problémát aggályosan megbeszélt, miközben egyetlen pillanatra sem érezték fölöslegesnek magukat, hiszen mindenkinek minden szava, minden gondolata, érve, javaslata, kifogása meghallgatásra talált, és minden valamirevaló ötlet megvalósult, szóval miközben éreztük és tapasztaltuk, hogy szükség van ránk, hogy a lapnak mi is alkotói, mi is részei vagyunk, azonközben nekünk mégsem kellett a kellemesnél több erőfeszítést tennünk, és ha a mi figyelmünk a bokros teendőik közepette olykor ellankadt, a lelkiismeretünk nyugodt maradhatott, mert tudtuk, hogy Tibor szeme nyitva van, és a dolgok azalatt is rendben mennek a maguk útján. Kétségkívül neki volt köszönhető, hogy ez a kollektíva szinte-szinte baráti társaságként tudott működni. Meg arra a különös tapintatra gondolok, amelynek köszönhetően évtizedek alatt is alig akadt valaki, aki a szerkesztői szigor, bíráló, korrekció vagy akár a visszautasítás miatt végletesen megsértődött volna. Mert a szerkesztői kéz egyúttal nagyon kemény volt és vitathatatlan igazságot osztott. Ezt kicsik, nagyok, fiatalok, öregek egyaránt elismerték. Azt hiszem, joggal mondhatom, hogy Komlowszki Tibor a szerkesztői hivatásra született, olyan elhivatottsággal és képességekkel, amelyek tökéletesen alkalmassá tették erre. Ha valaki felméri életművét, csak a legnagyobb tisztelettel tekinthet az ItK-nak arra a 42 kötetére, amely az ő gondoskodó keze nyomát viseli. Ha van veszteség, amely folyóiratot és szerkesztőbizottságot érhet, hát Komlowszki távozása az.

Több évtizedes barátság és közös munka után pár szóval kell búcsút vennem tőle, pár emlékező szóval és azzal az aggodalommal, amellyel az Irodalomtörténeti Közlemények Szerkesztőbizottsága a jövőbe, a Komlowszki Tibor távozása után előttünk álló jövőbe tekint.

Kulcsár Péter

*

Mint a mesében – írta Kosztolányi, *Hol volt, hol nem volt egy ember...* Mint a mesében: *Hol volt, hol nem volt egy kutatócsoport...* Ahol volt a Tibor és volt a Tibi. Mindkettő elment immáron, s az mennybéli Úr előtt bizonyára tovább vitáznak Pallas magyar ivadékairól s a Balassi-vers karakteréről – akár magával Balassival is.

Mit mondhatunk nektek – nem rólatok, az könnyű –, ismétlem: nektek, mi, kik még maradtunk? Miképpen folyhat még ezután a beszédnek neve? Jó emberek, tudjátok, a Halotti Beszéd ősi rétorikus műfaj, függ kortól, felekezettől, az elhunyt személyétől s még sok mindentől. De neked szólva, Tőled búcsúzva, a szépséges